

Verslag van de lezing 9 oktober 2012

door Wybren Jorritsma

Afbeeldingen: www.emma-architecten.nl

Emma is in 2005 opgericht door partner architecten Jurg Hertog en Marten de Jong. Jurg Hertog geeft leiding aan Emma Create, de ontwerp- en uitvoeringstak van Emma. Emma Create opereert vanuit haar studio in Amsterdam met een internationaal team van ontwerpers en bouwkundigen. Marten de Jong geeft inhoud aan Emma Explore, Emma's onafhankelijke denktank voor ruimtelijke vraagstukken.

'Architect is het meest sexy beroep.' Deze conclusie uit een stelling van weekblad Elsevier wordt door Jurg Hertog en Marten de Jong (Emma architecten) aangehaald om vanuit liefde voor het vak te praten over de rol van een goed ontwerp, maar vooral over het vak en de positie die je in zou moeten nemen als architect. Emma: 'Vaak nog is het architectenwereldje teveel naar binnen gekeerd. Jury's, de welstand en Biënales bestaan alleen uit vakgenoten, terwijl we het vak juist uitoefenen voor anderen.' Het doel daarbij is om mooie en betekenisvolle gebouwen te ontwerpen om de bestaande context te verrijken.

De context is volgens Emma het meest bepalend, omdat een ontwerp juist hier wat aan toe kan voegen. Bij fort Diemerdam (onderdeel van de stelling van Amsterdam en op de UNESCO-lijst) ontwikkelde Emma op de plaats van een voormalig soldatenonderkomen een bezoekerspaviljoen. De architectuur die bijna geen historische verwijzingen kent, sluit wel aan bij het omringende landschap. De glooiende vormen van de taluds komen terug in de houten gevelwand.^[1]

[1]

De verrijking van een gebied door een nieuw gebouw wordt volgens Emma niet gerealiseerd door een zogenaamd compromis-ontwerp. In tegenstelling tot de onzekere toekomst, staat het verleden vast en dat is wat mensen vaak terug willen zien in een ontwerp. Emma kiest er voor om een ontwerp te maken die juist niet refereert aan het verleden, maar mensen vanuit originaliteit prikkelt om een onbevooroordeelde mening te vormen op basis van persoonlijke associaties.

//

Streef naar architectuur die je niet uit hoeft te leggen

Emma geeft aan dat de schoonheid altijd betwistbaar zal blijven, maar dat je als architect gewoon hele mooie dingen moet willen maken. 'Hoe mooi wil je het hebben? is de vraag die je aan opdrachtgevers zou moeten stellen. Zet dat in het programma van eisen.' Deze aanpak hanteerde Emma ook bij het hoofdkantoor van de Rabobank waarvoor zij vergaderruimtes ontwikkelde in een flexibel kantoorconcept.^[2] Vervolgens is het de taak van de architect om mensen mee te nemen in een verbeelding of concept. Emma: 'In tegenstelling tot wat je leert op opleidingen is het ontwerpmoment geen zuiver rationeel proces maar een keuze die voor 90 % op emotie berust. Net als de keuze van een opdrachtgever voor een ontwerp. De kosten van iets vormen dan vaak slechts een verantwoording richting de achterban.' De knusse houten vergaderruimtes van de Rabobank zijn gebaseerd op een dennenappel, waarmee Emma ook letterlijk de opdrachtgevers op een appelerende manier heeft overtuigd.

[2]

Een soms onacademische aanpak kan juist heel sprankelend werken meent Emma. 'Uiteraard moet je het vak goed beheersen, maar op een soms naïeve manier je kritische tante of buurman erbij betrekken is heel waardevol. Je moet de architectuur niet uit te hoeven leggen, je moet op zoek gaan naar het plezier in het project' aldus Emma.

Met name dat laatste punt is soms lastig maar des te belangrijker gezien de risico's die vaak met investeringen gepaard gaan. Emma: 'Dat maakt een groot ontwerpproces altijd een beetje spannend.' De taak aan de architect is om met goede verbeeldingen deze stress weg te nemen en een mooi, en rendabel ontwerp neer te zetten. Hiervoor is het nodig dat je de tijd neemt om de vraag en belangen in kaart te brengen. Van daaruit kun je pas beginnen met ontwerpen en communiceren. Je moet dus zowel divergeren als convergeren. Wees ook niet te beroerd om lelijke dingen te maken; de opdrachtgever bepaalt.'

//

Een ontwerp berust voor 90% op emotie

Bij een strandpaviljoen te Oostvoorne opereerde Emma als een soort totaalarchitect.^[3] Emma mocht zich op dit meest afgelegen stuk van Zuid Holland bezighouden met het gehele concept, waarbij het duurzaamheidsprogramma als ruggengraat fungeert. Het gebouw kent amper leidingen, is demontabel en voorzien van alle moderne technieken. Behalve de keuken die op hout wordt gestookt. Hier sluit de kachelvormige verschijningsvorm van het gebouw bij aan. Daarbij vormt het gebouw een haast natuurlijk uitkijkpunt waar je bij aankomst ongemerkt oploopt. Emma: 'Het gebouw vormt zo een intensivering van de werkelijkheid zoals die er is in dit duingebied.' Een betere vraag had een fotograaf dan ook niet kunnen stellen: 'Wat was hier eerder, het gebouw of de duinen?'

[3]